

Силабус освітнього компонента

Програма навчальної дисципліни

Філософія

Шифр та назва спеціальності

073 – Менеджмент

Освітня програма

Менеджмент організацій і адміністрування

Рівень освіти

Бакалавр

Семестр

2

Інститут

ННІ Соціально-гуманітарних технологій

Кафедра

Філософії (307)

Тип дисципліни

Загальна, Обов'язкова

Мова викладання

Українська

Викладачі, розробники

Городиська Ольга Миколаївна

olha.horodyska@kpi.edu.ua

Кандидат філософських наук, доцент, доцент кафедри філософії НТУ «ХПІ».

Досвід роботи – 22 роки. Автор понад 70 наукових, науково-популярних та навчально-методичних праць. Провідний лектор з дисциплін: «Філософія» (українською/ англійською мовами), «Філософсько-антропологічний дискурс сучасності», «Базові концепції в історії філософської думки».

[Детальніше про викладача на сайті кафедри](#)

<https://web.kpi.kharkov.ua/philosophy/gorodyska-olga-mykolayivna/>

Загальна інформація

Анотація

Дисципліна передбачає напрацювання студентами знань про систему філософських знань, які виступають методологічними засобами для аналізу природних, технічних і гуманітарних теоретичних та практичних проблем, навичок обґруntовувати свою світоглядну та громадську позицію та самостійно аналізувати факти, явища та процеси в системі «людина-світ»; формування у майбутніх спеціалістів високих моральних якостей та навичок поведінки, які базуються на загальнолюдських цінностях, самосвідомості і почутті відповідальності, а також ознайомлення із сутністю, закономірностями і тенденціями розвитку сучасної цивілізації.

Мета та цілі дисципліни

Формування у студентів поглиблених світоглядних та теоретичних знань з філософії, розвиток абстрактного та критичного мислення, оволодіння науково-філософським категоріальним апаратом, а також розвиток навичок аналізу та оцінювання людської діяльності та подій навколошнього світу.

Формат занять

Лекції, практичні заняття, консультації. Підсумковий контроль - іспит.

Компетентності

ЗК01. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина.

ЗК02. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності та примножувати досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК03. Здатність до абстрактного мислення, аналізу, синтезу.

ЗК09. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

Результати навчання

ПР01. Знати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського суспільства, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ПР02. Зберігати моральні, культурні, наукові цінності та примножувати досягнення суспільства, використовувати різні види та форми рухової активності для ведення здорового способу життя.

ПР16. Демонструвати навички самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань, бути критичним і самокритичним.

Обсяг дисципліни

Загальний обсяг дисципліни 90 год. (3 кредитів ECTS): лекції – 16 год., практичні заняття – 16 год., самостійна робота – 58 год.

Передумови вивчення дисципліни (пререквізити)

Для успішного проходження курсу необхідно мати знання та практичні навички з наступних дисциплін: «Українська мова (професійного спрямування)», «Іноземна мова», «Правознавство», «Економічна теорія».

Особливості дисципліни, методи та технології навчання

Лекції з презентаціями, дискусії, практичні заняття (семінари, практикуми), виконання індивідуальної роботи (реферат, есе, участь у конференціях та спеціалізованих семінарах, робота з оригінальними роботами з філософії).

Програма навчальної дисципліни

Теми лекційних занять

Тема 1. Особливості філософського знання та проблема його виникнення. Предмет філософії, специфіка філософського знання, основні функції філософії. Структура філософського знання, співвідношення із наукою. Світогляд та його різновиди, місце філософії у світогляді.

Тема 2. Основні ідеї античної філософії. Становлення античної філософії, перші філософські ідеї.

Софістика як культурне явище та філософія. Критика Сократом ідей софістів, його уявлення про людину як моральну істоту. Сутність філософії Платона і його вчення про ідеї. Вчення Аристотеля про логіку та проблема пізнання світу. Елліністична філософія.

Тема 3. Подальший розвиток філософії за доби Середньовіччя та Відродження. Особливості середньовічної філософії та її місце у світовій культурі. Основні ідеї апологетики та патристики.

Схоластика та її роль у подальшому становленні раціонального знання. Філософські та наукові ідеї епохи Відродження.

Тема 4. Модерна західноєвропейська та вітчизняна філософська думка. Передумови становлення

Модерної філософії (політичні, економічні, культурні, релігійні, світоглядні та ін.). Емпіризм та раціоналізм – дві тенденції у філософії Нового Часу. Філософські погляди доби Просвітництва, їх значення для розвитку західноєвропейської цивілізації.

Тема 5. Основні ідеї німецької класичної філософії. Феномен критичної філософії в процесі розвитку філософської думки. І. Кант і умови можливості пізнання. Етика Канта. Г.В.Ф. Гегель і його філософська система та метод. Антропологічний матеріалізм Л. Фейербаха.

Тема 6. Трансформація знань про світ, людину та пізнання у некласичній філософії XIX–поч. ХХ ст. Криза раціоналістичного погляду на світобудову, зародження некласичної філософії та основні ідеї ірраціоналізму. Діалектичний матеріалізм та філософія марксизму. Поняття кризи ідеалу класичної раціональності і проблема філософських зasad обґрунтування науки (позитивізм, емпіріокритицизм). Основні ідеї університетської філософської думки України XIX – поч. ХХ ст.

Тема 7. Сучасний західноєвропейський та вітчизняний філософський дискурси. Основні напрямки та істотні риси філософії ХХ – ХХІ ст.ст. Філософія науки (неопозитивізм, постпозитивізм). Філософія свідомості (феноменологія Е. Гуссерля). Філософія людини (філософська антропологія, екзистенціалізм). Ідеї розвитку суспільства та цивілізації. Проблема знання і мови в філософії ХХ ст. Ситуація «постмодерну» в сучасній культурі та філософії. Сучасна українська філософія.

Теми практичних занять

Тема 1. Специфіка філософського знання, його місце в житті людини та суспільства. Предмет філософії, характерні риси філософського знання, функції філософії. Складові філософського знання, його співвідношення із міфологією, релігією, наукою. Світогляд та його різновиди. Особистість, світогляд та філософія.

Тема 2. Антична філософія, основні ідеї та їх місце в розвитку цивілізації. Становлення античної філософії, перші філософські проблеми: походження світу, буття, розвиток, єдність та дискретність світу. Зародження логіки, ідеї софістів. Критична думка Сократа, його уявлення про людину як про моральну істоту. Вчення Платона про ідеї, зародження системного уявлення про світ. Створення Аристотелем першої системи наук, вчення про логіку та проблема пізнання світу. Проблеми етики в елліністичній філософії.

Тема 3. Філософські ідеї Середньовіччя та Відродження. Характерні риси середньовічної філософії, її місце у світовій культурі. Проблема співвідношення розуму та віри в період Середньовіччя, її значення для подальшого розвитку філософської та наукової думки. Вчення Августина про людину, душу й тіло; августинівська концепція часу. Схоластика, її специфіка та ідеї. Арабська середньовічна філософія, її вплив на культуру та науку Європи. Філософські та наукові ідеї доби Відродження. Гуманізм і проблема цілісної людської індивідуальності. Соціально-політичні ідеї Відродження, утопізм.

Тема 4. Модерна західноєвропейська та вітчизняна філософська думка. Наукова революція та перша наукова картина світу XVII ст. Емпіризм Нового часу, проблема пізнання, матеріалістичне уявлення про світ. Еволюція емпіризму. Раціоналізм Нового Часу, правила метод та метод сумніву Декарта.

Матеріалізм та етика Спінози. Філософія Лейбніца; особистий вимір буття. Філософія доби Просвітництва як становлення сучасної цивілізації: концепції природних прав людини, загальної освіти, суспільно-політичного прогресу, всемогутності розуму. Особливості механістичної методології в гуманітарних та природничих науках; людина як машина. Основні риси української філософської думки. Філософська думка українського Відродження XV–XVII століть. Основні ідеї філософії Г.С. Сковороди.

Тема 5. Основні ідеї німецької класичної філософії. Особливості німецької класичної філософії. Критична філософія І. Канта, синтез емпіризму та раціоналізму. Агностицизм. Категоричний імператив як гуманістична позиція, концепція свободи Канта. Філософські погляди Фіхте та Шеллінга.

Філософія Гегеля, тотожність мислення і буття. Наука логіки. Філософія природи, філософія духу.

Діалектика Гегеля. Проблема людини у матеріалізмі Л. Фейербаха.

Тема 6. Розвиток знань про світ, людину та пізнання у некласичній філософії XIX–поч. ХХ ст. Криза раціоналістичного погляду на світобудову, зародження некласичної філософії. Критика західної цивілізації, її „гуманізму”, ідея волі до влади та поняття надлюдини у філософії Ф. Ніцше. Місце людини, проблема співвідношення особистості і суспільства в марксизмі. Сутність матеріалістичного трактування історичного процесу. Діалектико-матеріалістична ідея практики в теорії пізнання Маркса і Енгельса. Формування сциентичного напрямку у філософії. Позитивізм О. Конта. Емпіріокритицизм Е. Маха та

Р. Авенаріуса. Нове розуміння людини у психоаналітичній філософії З. Фрейда, наукове обґрунтування ірраціонального характеру індивідуального буття людини. Основні ідеї університетської філософської думки України XIX ст. Космізм В. Вернадського.

Тема 7. Філософський дискурс сучасності. Основні напрямки та істотні риси філософії ХХ–ХХІ ст.ст.

Феноменологія Е. Гуссерля та проблема свідомості. Знання про людину у філософській антропології та екзистенціалізмі: відкритість світу, свобода, відповіальність, життя та смерть, сенс життя.

Трансформація методології та логіки розвитку науки у неопозитивізмі та постпозитивізмі. Сутність філософії прагматизму. Релігійно-філософські концепції. Соціально-філософські концепції ХХ-ХХІ ст.ст.

Пошук методології у гуманітарній сфері науки: основні ідеї герменевтики та структуралізму. Криза сучасності та ситуація «постмодерну» в сучасній культурі та філософії.

Теми лабораторних робіт

Лабораторних робіт в рамках дисципліни не передбачено.

Самостійна робота

Курс передбачає підготовку до усих відповідей на проблемні питання, самостійне вивчення питань, які не викладаються під час лекцій, – це отримує поточне оцінювання. Також передбачено виконання індивідуальної роботи як реферату; можливі інші види індивідуальної роботи – есе, участь у конференціях та спеціалізованих семінарах (із написанням тез), робота з оригінальними роботами з філософії тощо. Ці роботи є письмовими і складаються відповідно до вимог.

Література та навчальні матеріали

Основна література

1. Вступ до філософії : навч.-метод. посіб. / Владленова І.В.; Годзь Н.Б.; Городиська О.М. та ін.; за ред. Городиської О.М.; Дольської О.О. Х. : НТУ «ХПІ», 2018.
2. Філософія: навч.посіб. / О.М. Бардін, В.В. Булавіна, Н.Б. Годзь та ін.. ; за ред.. О.М. Бардіна, М.П. Требіна. – Харків: НТУ «ХПІ», 2012.
3. Дольська О. О. Філософія сучасного суспільства : навч.-метод. Посібник. Харків : НТУ “ХПІ”, 2012.
4. Городиська О.М., Дольська О.О., Мелякова Ю.В. Проблема людини у вимірах філософського аналізу: текст лекції. Х.: НТУ «ХПІ», 2008.
5. Горак Г.І. Філософія: Навчальний посібник./ За ред. И.Ф. Надольного. – К.: Вікар,1998.
6. Петрушенко В.Л. Філософія: курс лекцій. Навч. посібник. - К.: «Каравела»; Львів: «Новий світ-2000». 2001.

Додаткова література

1. Дольська О. О., Годзь Н.Б., Городиська О.М., Дишкант Т.М., Тагліна Ю.С. Багатовимірність людини та культури у сучасних філософських ландшафтах. Монографія. Харків, 2021.
2. Освітньо-педагогічні напрями в сучасній західноєвропейській філософії: навч.-метод. посіб. / О.О. Дольська, О.А. Гончаренко, О.М. Городиська. Харків: Видавець Іванченко І.С., 2023. 225 с.
3. Філософія: терміни і поняття: Навчальний енциклопедичний словник / Під редакцією В.Л. Петрушена. Львів: «Новий Світ-2000», 2020.
4. Історія філософії: проблема людини та її меж. Вступ до філософської антропології як метаантропології. Навчальний посібник зі словником. – 4-е видання перероблене та доповнене – К.: КНТ, 2016
5. Кремень В.Г.та ін. Історія філософії: Підручник-«Прапор» Х.,2003.
6. Філософія: Навчальний посібник / І.Ф. Надольний , В.П. Андрушленко та ін.; За ред. І.Ф. Надольного. – К.: Вікар,1997.
7. Бичко А.К.,Бичко І.В. та ін. Філософія: Підручник К., «Центр учебової літератури», 2010.
8. Татаркевич В. Історія філософії. – Львів, 1999. – Т. 1: Антична і середньовічна філософія.
9. Історія філософії України. – К., 1994.
10. Огородник І.В., Русин М.Ю. Українська філософська думка в іменах. – К., 1997.
11. Чижевський Д. Нариси історії філософії на Україні. – К., 1991.

Система оцінювання

Критерії оцінювання успішності студента та розподіл балів

100% підсумкової оцінки складаються з результатів оцінювання у вигляді екзамену (40%) та поточного оцінювання (60%).
Екзамен: усна відповідь (2 теоретичні запитання).
Поточне оцінювання: усні відповіді з проблемних питань, тематичні тести та індивідуальне завдання (по 20%).

Шкала оцінювання

Сума балів	Національна оцінка	ECTS
90–100	Відмінно	A
82–89	Добре	B
75–81	Добре	C
64–74	Задовільно	D
60–63	Задовільно	E
35–59	Незадовільно (потрібне додаткове вивчення)	FX
1–34	Незадовільно (потрібне повторне вивчення)	F

Норми академічної етики і політика курсу

Студент повинен дотримуватися «Кодексу етики академічних взаємовідносин та добродетелей НТУ «ХПІ»: виявляти дисциплінованість, вихованість, доброзичливість, чесність, відповідальність. Конфліктні ситуації повинні відкрито обговорюватися в навчальних групах з викладачем, а при неможливості вирішення конфлікту – доводитися до відома співробітників дирекції інституту.

Нормативно-правове забезпечення впровадження принципів академічної добродетелей НТУ «ХПІ» розміщено на сайті: <http://blogs.kpi.kharkov.ua/v2/nv/akademichna-dobrochesnist/>

Погодження

Силабус погоджено

Дата погодження, підпис

Завідувач кафедри
Яків ТАРАРОЄВ

Дата погодження, підпис

Гарант ОП
Олена ЛІНЬКОВА